

Smaastykker.

I.

FRA ODENSE KATEDRALSKOLES BIBLIOTEK

Af Bjørn Kornerup.

Den litterært interesserede Offentlighed blev i Sommeren 1947 opskræmt ved Meddelelser om, at en betydelig Del af de gamle Samlinger i Fyens Stiftsbibliotek var blevet udskilt af dette og bortsolgt til en Antikvarboghandler i København¹. Dette Bortsalg, som kunde have givet afd. Landsarkivar G. L. Wad Stof til et nyt Hefte af hans bekendte Afhandlinger »Træk af Vandalismen i Fyen«, er især at beklage set fra et kirkehistorisk Synspunkt. Ved nærmere Undersøgelser har det nemlig vist sig, at en ikke ringe Del af de ca. 12000 Bind, som man havde skilt sig af med, bestod af ældre Teologi, og hvad værre var, i mange Tilfælde var forsynede med haandskrevne Tilføjelser, enten egenhændige Ejernavne paa gejstlige og lærde Personer især i Fyens Stift eller Paa-

¹) Det er Dagbladet »Information«, der har Fortjenesten af at have draget denne Sag frem for Offentligheden (jvfr. Bladets Nr. for 22. Aug., 26. Aug., 4.—5. Septbr. 1947). — I »Fyens Stiftstidende« for 12. Aug. 1947 har Stiftsbibliotekets Leder, Overbibliotekar H. Hvenegaard Lassen leveret et mat Forsvar for Bortsalget. Det begrundes dels med den urigtige Paastand, at der ikke fandtes egentlige Sjældenheder blandt de bortsolgte Bøger, dels med, at de fleste af disse var paa Tysk og Latin (!), og Indlægget røber tydeligt nok en beklagelig Mangel paa Forstaaelse for Betydningen af den historiske Sammenhæng i en gammel Kulturinstitution.

skrifter om, at de paagældende Bøger specielt var indkøbte eller skænkede til Stiftsbiblioteket.

Det er ikke let forstaaeligt, at de behørige Myndigheder i vore Dage har kunnet gaa med til en saa pietetsløs og uforstandig Lemlæstelse af et gammelt fornemt Bibliotek, saa at saare mange Bøger, der stod som Vidner om ældre Tidens Kirke- og Lærdomshistorie just i hele den Landsdel, hvori de hørte hjemme, nu er splittede for alle Vinde. Det er derfor meget at ønske, at man i Fremtiden paa rette Sted i højere Grad vil være paa Vagt over for eventuelle Forsøg i Retning af lignende Vandalisme.

Ved Dagspressens Omtale af hele denne Sag blev et andet Tilfælde af beslægtet Karakter fremdraget vedrørende et Bortsalg nogle Aar tidligere af store Dele af Odense Katedralskoles Bibliotek. Som et særlig grelt Eksempel paa de Tab, dansk Kulturhistorie havde lidt derved, omtaltes en Bog, der oprindeligt skulde have tilhørt den berømte Holger Rosenkrantz den Lærde, men som nu var havnet i en privat Samlers Besiddelse¹. Ved den paagældende Samlers velvillige Imødekommenhed har jeg haft Lejlighed til nøjere at undersøge dette Skrift og kan som Resultat heraf meddele følgende.

Det drejer sig om en Udgave, trykt i Paris 1515 hos Johannes Parvus, (som Det kgl. Bibliotek ikke en Gang ejer et Eksempplar af!) af flere romerske Militærskribenter². Paa Titelbladet staar to Ejernavne, »*Georgius C. Dibua-*

¹) Herr Kommunalærer Gerhard Jensen, Odense, der med stor Pietet værner de Skatte, som det offentlige har kastet Vrag paa. Ved Ejerens Velvilje blev der taget et Fotografi af Titelbladet, nu henlagt i Rigsarkivets Fotografisamling.

²) Titelbladet har følgende Tekst: »*Flavius Vegetius Vir illustris de re militari. Sextus Julius Frontinus Vir consularis de re militari. Aelianus de instruendis aciebus. Modesti Libellus de vocabulis rei militaris.* — Venundantur Parrisijs a Johanne paruo in vico sancti Jacobi sub Lilio aureo«. Af Kolofonen fremgaar det, at Bogen er trykt 1515.

dius», (den bekendte Teolog, Professor Jørgen Dybvad, † 1612) og »*Holger Rosekranz*».

Paa Forsatsbladet har den flittige Litterator fra det 18. Aarhundrede *Christian Brandt* († 1780), *Famulus* ved Det kgl. Bibliotek¹, skrevet følgende:

Raram hanc editionem Parisiensem anni 1515 (Io. Alb. Fabricio incognitam, ideoque in Bibliotheca ipsius Latina intactam) curiosis rariorem atque gratiorem faciunt bina fronti propria possessorum antiquiorum manu adscripta nomina, scilic. Dr. Georgii Christophori Dibvadii atque immortalis memoriæ et meriti Domini Oligeri Rosenkrantsii, cuius doctæ atque providæ curæ ortum, et munificentia incrementum suum debet Gymnasium Othinianum; id quod venerabundus grata mente sæpius recordatur, qui hunc librum ideo e sua privata in publicam laudati Gymnasii Bibliothecæ possessionem cum voto de almæ hujus matris flore continuo transtulit, celeberrimoque illius Professori et Seniori, Domino Severino Anchersen²,

¹) Jvfr. H. Ehrencron-Müller, *Forfatterlexikon* II, 31—2. Han har bl. a. gjort sig fortjent ved gennem en Afskrift at redde Teksten til Biskop Hans Mikkelsens værdifulde Dagbog. Et godt Indtryk af Brandts Samlerinteresser faar man gennem Katalogen over hans efterladte Bibliotek (*Bibliotheca Brandtiana*, 1784), der bl. a. rummede adskillige Haandskrifter, ogsaa til *Fyens Historie*. I et indledende Vita karakteriseres den afdøde Ejer saaledes: »fuit B. Brandtius Vir magnæ ac multiplicis doctrinæ, totus literis innatus atque innutritus, totus in libris vivens ac spirans, qui vix ullam vel diviniarum literarum, vel philosophiæ et humaniorum disciplinarum partem intactam reliquit».

²) Søren Anchersen (1698—1781), 1731 Konrektor ved Odense Katedralskole og Professor ved Gymnasiet sst., 1748 Rektor. Anchersen var stærkt interesseret i at grunde et offentligt Bibliotek i Odense med Tilknytning til Gymnasiet (R. J. F. Henrichsen, *Bidrag til Odense Cathedralskoles Historie*, IV, 1858, S. 33 ff.).

Præceptorī sancte colendo, Havnīe die 18 Augusti,
anno 1770, coram obtulit

Christianus Brandt

Regiæ biblioth. vice-bibliothecarius.

Det fremgaar klart nok af denne Tilskrift, at Brandt har opfattet Titelbladets Paategning som gældende Holger Rosenkrantz den Lærde († 1642), og som den pietetsfulde Mand han aabenbart var, har han taget dette meget sjældne Skrift ud af sin egen Bogsamling og har skænket det til Odense Gymnasium, hvorfra han selv var udgaaet som Student 1753, som et Minde om den Mand, der ved sin virksomme Støtte i særlig Grad havde indlagt sig For-tjeneste af denne Institution¹.

Imidlertid kan Brandts Identificering af Ejernavnet næppe være rigtig. Sammenligner man det store, noget klodsede Navnetræk med den lærde Holgers velkendte elegante Underskrift, er Forskellen saa stor, at det maa antages at være to forskellige Hænder. Navnetrækket synes ogsaa efter sin hele Karakter snarere at stamme fra en ældre Periode, og det ligger da nær at formode, at det hidrører fra den yngre Holger Rosenkrantz' Farbroder, Rigsmarsken *Holger Rosenkrantz* († 1575) til Boller. Det vilde vel ogsaa være nok saa naturligt, om denne Mand — og ikke hans Brodersøn — havde interesseret sig for at erhverve et Skrift af saa specielt militært Indhold².

Selv om Christian Brandts Antagelse næppe kan opret-

¹) I nogle ikke her medtagne Tilføjelser til det meddelte Stykke af Chr. Brandt har han givet Henvisninger til Behandlinger af Dybvads og Holger Rosenkrantz' Levned. Om den sidste siger han bl. a.: »Chartæ angustia enumerare vetat omnes biographos hujus nobilitate et, quod majus est, energetica pietate, solidissima doctrina atque pia munificentia fulgentissimi viri, quem æterna meritorum fama vetat mori«. Denne Dom fra det 18. Aarhundrede er ret interessant.

²) Skønt Rigsarkivet besidder nogle Breve fra Holger Rosenkrantz den ældre, har en Haandskriftssammenligning ikke ført til noget afgørende Resultat, da Underskrifterne er indbyrdes stærkt afvigende.

holdes, bliver det dog lige uforsvarligt at kaste en saadan Bog, der i hvert Tilfælde i over 175 Aar har haft nøje Tilknytning til Katedralskolens Historie, ud paa Markedet. — Som en ringe Trøst i Beklagelsen af de Tab, Skolen har lidt, kan det dog anføres, at man trods alt i denne Institution har beholdt enkelte Bøger af særlig historisk Interesse. Lektor Aage Fasmer Blomberg har saaledes elskværdigt meddelt mig, at Skolen besidder et Eksempplar af Poul Jensen Koldings bekendte Værk »Kircke-Historie«, Kbh. 1614, 4°, og at dette er forsynet med følgende egenhændige Tilskrift af Forfatteren:

Erlig, velbyrdig, dydig och gudfrücty Frue, Frv Karen Grubbes, min gunstige, gode ven, send denne bog til ett ringe och ydmyge tjenestis tegn och vidnesbyrd, den 20 Martii aar 1614

Povll Jensen.

Denne Dedikation har særlig Interesse derved, at Fru *Karen Grubbe* (1568—1630) var gift med Landsdommer *Vilhelm Dresselberg* (1545—1620), som var Poul Jensen Koldings trofaste Velynder og havde kaldet ham til Sognepræst i sit Patronatskald Vindinge (Fiurendal) 1608¹. Sin Kirkehistorie har Kolding da ogsaa indledet med en (trykt) Dedikation til Vilhelm Dresselberg (og til sin anden Kirkepatron Niels Krag til Agerkrog), og paa Titelbladet betegner han sig udtrykkelig som »Euangelij Tiener til de Dresselbergers Vindinge i Sieland«.

¹) Bjørn Kornerup, Til Minde om Holger Fr. Rørdam, 1930, S. 26, 30, 35, 42.